

Instytut Pamięci Narodowej - Białystok

<https://bialystok.ipn.gov.pl/pl1/archiwa/dzialalnosc-naukowa-i-p/publikacje-zwarte/31791,Ojczyzne-wolna-racz-na-m-wrocic-Panie-Komunistyczna-bezpieka-wobec-kardynala-Henr.html>
2023-03-26, 10:44

„Ojczyznę wolną racz nam wrócić Panie...” Komunistyczna bezpieka wobec kardynała Henryka Gulbinowicza w latach 1970-1990

Tomasz Balbus, Katarzyna Stróżyna, „Ojczyznę wolną racz nam wrócić Panie...”
Komunistyczna bezpieka wobec kardynała Henryka Gulbinowicza w latach 1970-1990,
Wrocław 2008, 502 s.

Publikacja z bezpłatnym dodatkiem - filmem DVD „Po stronie Boga jest zwycięstwo”

Fragment wstępu

W 1975 r. dyrektor Departamentu IV Służby Bezpieczeństwa Ministerstwa Spraw Wewnętrznych płk Konrad Straszewski w analizie przekazanej dla kierownictwa rządzącej Polską partii komunistycznej stwierdził: „Konsekwencje nominacji [nowego ordynariusza archidiecezji wrocławskiej] mogą być odczuwalne przez wiele lat”. Szef pionu komunistycznej bezpieki przeznaczonego do walki z Kościołem nie mylił się. Tak też faktycznie się stało (...)

W pierwszym rozdziale części pierwszej przedstawiona została w formie szkicu biograficznego postać duszpasterska oraz działalność patriotyczna kardynała Henryka Gulbinowicza. W rozdziale drugim nakreślono działania operacyjne bezpieki wymierzone w osobę kardynała. Część druga ukazuje struktury oraz funkcjonariuszy SB skierowanych do walki z kardynałem, kapłanami archidiecezji wrocławskiej, środowiskami katolików świeckich oraz innymi wyznaniem. W rozdziale pierwszym zostało przedstawione kierownictwo Wydziału IV, struktury i kadry tegoż wydziału, prowadzone sprawy operacyjne, sieć agenturalna oraz środki finansowe wykorzystywane do prowadzenia walki z Kościołem, w tym opłacania konfidentów wywodzących się z kręgów kościelnych (diecezjalnych, zakonnych) oraz świeckich. Rozdział drugi przedstawia ewolucję w latach 1989-1990 struktury wrocławskiej SB przeznaczonej do rozpracowywania Kościoła (likwidacja Wydziału IV, przejście części kadr do nowo powstałego Wydziału Studiów i Analiz) oraz proces zacierania śladów działalności operacyjnej funkcjonariuszy Wydziału IV (nielegalne niszczenie dokumentacji, w tym akt najcenniejszej agentury działającej w kurii arcybiskupiej oraz strukturach terenowych archidiecezji wrocławskiej). Rozdział trzeci ukazuje wspomniany wyżej Wydział Studiów i Analiz, ostatni pion bezpieki przeznaczony między innymi do inwigilacji środowisk antykomunistycznych oraz osób duchownych (Sekcja V). Tutaj również zostało przedstawione kierownictwo wydziału, zadania i kadry tegoż pionu, finanse przeznaczone na dalszą działalność operacyjną oraz biografie

funkcjonariuszy wspomnianej Sekcji V (prawie w całości składającej się z kadr byłego Wydziału IV). Rozdział czwarty prezentuje zarys likwidacji SB we Wrocławiu w roku 1990 oraz w formie egzemplifikacji losy i aspiracje niektórych funkcjonariuszy Wydziału IV/Studiów i Analiz, do niedawna zwalczających polski ruch niepodległościowy, usiłujących zniszczyć Kościół, deklarujących w okresie końca systemu komunistycznego, chęć dalszej służby dla „narodu”, „Rzeczypospolitej”, „państwa”... Jak sądzimy, zaprezentowanie publikowanych w niniejszym tomie dokumentów źródłowych w szerszym tle historycznym - struktur, kadr oraz kierunków działalności przeznaczonych do walki z Kościołem i „Solidarnością” pionów SB we Wrocławiu - pozwoliło bardziej wyraziście ukazać mechanizmy funkcjonowania bezpieki. W części trzeciej opublikowanych zostało 109 dokumentów dotyczących duszpasterskiej i patriotycznej działalności kardynała Henryka Gulbinowicza, w większości dotychczas nieznanych, niewykorzystywanych przez historyków dziejów najnowszych Polski i badaczy historii współczesnej Kościoła. Część ta została podzielona na trzy rozdziały. Rozdział pierwszy ukazuje dokumenty dotyczące pełnienia posługi biskupiej w Białymstoku oraz dwuletni okres batalii episkopatu pod przewodnictwem kardynała Stefana Wyszyńskiego z władzami PRL o obsadę stanowiska ordynariusza archidiecezji wrocławskiej. Rozdział drugi przedstawia dokumenty dotyczące objęcia i pełnienia funkcji ordynariusza we Wrocławiu (do 13 grudnia 1981 r.). Rozdział trzeci zawiera dokumentację wytworzoną od czasu wprowadzenia stanu wojennego do likwidacji SB.

